

1. *Musei s. Joh. diff. in Exist. an Romanos* Cap. IX. v. 19 = 23. *Jene 1652.*
2. *diff. de vera presentia corporis Christi in S. Coena.* *Jene 1652.*
3. *diff. II. de natura et definitione Ecclesie.* *Jene 1655.*
4. *diff. de resurrectione Christi a mortuis,* *Jene 1653.*
5. *Musei s. petri diff. de Baptismo,* *Helms. 1669.*

1712

DISPUTATIO SECUNDA,

EX EPISTOLA

PAULI AD ROMANOS CON.

tinens ἀνάλυσιν tertiae & quartae partis
capitis primi:

*Cujus positiones divina adjuvan-
te gratia*

PRÆSIDE DAVIDE RVN-

GIO, S. THEOLOGICÆ DOCTORE

& Professore, in privato disputationum

Theologicarum collegio de-

fendet,

*M. Zacharias Sommerus
Fridebergensis Silesius.*

Die 3. Ianuarij Anno 1596. hora septima matutina.

WITEBERGÆ,

Typis M. Georgij Mullerj, Anno 1596.

GENEROSO, ANTI-
QUA NOBILITATE CLA-
RO, SAPIENTIA ET FORTITU-
DINE PRESTANTI
DOMINO,

Dn. CHRISTOPHORO SCHAFF COGNOMENTO GOTSCH

à

KEMNITZ.

Domino

in

KTNAST ET GREIFFENSTEIN &c.
LIBERO BARONI

in

TRACHENBERG.

ILLVSTISSIMORVM DVCA-
TVVM SCHWIDNICENSIS ET IAVRAVIENSIS
Cancellario dignissimo.

Domino & Meccœnati suo clementi.

*Hanc, ex primo Epistole ad Romanos capite, di-
sputationem debiti honoris & observantia
ergò dedicat & offert*

M. Zacharias Sommerus
Fridebergensis.

DISPUTATIO SECVN-
DA EX PRIMO CAPITE EPISTO-
LÆ Pauli ad Romanos.

TERTIA PARS CAPITIS.

Non pudet me Evangelij &c.

Pigrapham & Exordium sequitur propo-
sitiō Epistolæ versu 16. & 17. comprehensa, cujus sen-
tentia est: *Iusticia coram Deo valens revelata in Evan-
gelio, est ex fide in Christum Iesum.*

Connectitur autem propositio Exordio per ἄν-
δρωποροσὰν tacitæ objectionis: Dixerat Apostolus se in prædica-
tione Evangelij debitorem esse omnibus gentibus sapientibus &
insipientibus. Quia verò objici poterat, non videri id vel perso-
næ Apostoli vel doctrinæ ipsi convenire: Cum doctrinæ genus sit
à sapientia hominum alienum. 1. Corinth. 1. & multis videatur
blasphemum Actor. 7. & Apostolum tanquam Dei legatum meri-
tò stultæ cujusdam prædicationis pudere debeat: Ideò respondet
Paulus ad utrumq; v. 16. *Non pudet me Evangelij etiam apud sapi-
entissimas gentes Græcas vel Romanas.*

Ratio affirmati prima petitur ex autore & Subjecto hujus do-
ctrinæ: Est enim Evangelium CHRISTI, quod & ipsius man-
dato atq; autoritate proponitur Ecclesiæ Marc. 16. Actor. 1. & de
ipso, ejus persona, officio & beneficijs concionatur Luc. 24. Act.
10. Hinc ita concludit Apostolus: *Christi Salvatoris mei me non
pudet, ergò nec doctrinæ ejus.*

Secunda ratio sumitur ab attributo rei. Evangelium est po-
tentia Dei, qua metonymica phrasi significatur, doctrinā hanc non
esse stultitiam & inanem sonum vel literam mortuam, sed habe-
re vim & efficaciam planè divinam: Neminem igitur merito ejus
pudebit,

Tertiò à fine rei, Est potentia Dei *ad salutem*, Lex est potentia
Dei ad damnationem, Philosophia quoque nihil ad salutem æ-
ternam consequendam confert, sed Evangelium est unicum illud
efficacissimum medium, quo Deus salutem æternam dispensat.

Hunc finem cum propositum habeam, inquit Apostolus, quare me hujus doctrinae puderet?

Ne verò alicui oboriatur suspicio, quasi Evangelium promiscuè omnibus hominibus sine ullo respectu fidei vel incredulitatis salutem promittat, additur limitatio tertio argumento, quòd Evangelium salutem quidem offerat omnibus hominibus, sed ea lege, si credant: Conferat autem & revera operetur promissam salutem omni credenti. Et in hoc membro ordinem dispensationis simul innuit, quod Iudæo primùm deinde etiam Græco, hoc est, gentibus quibuscunq; hæc beneficia in Evangelio proposita sint.

Huic asseverationi subjungitur v. 17. principalis propositio per ἐπεξήγησιν ejus quod dixerat, Evangelium esse potentiam Dei ad salutem omni credenti: Monstrat enim, qua in re hæc potentia sita sit, & qua ratione Evangelij doctrina finem sibi propositum assequatur, nimirum: *Quia revelatur in Evangelio Iusticia Dei ex fide in fidem*, quasi dicat, hoc ipso est efficax Evangelij doctrina ad salutem, quia ab æternis temporibus absconditum Dei judicium revelat, ostendens justiciam Dei, non qua ipse in se justus est, vel qua justiciæ rigorem exequitur, bonis benefaciens, malos puniens, quæ in legis doctrina patet, sed justitiam hominis in judicio Dei subsistentem, non esse expectandam ex operibus Legis vel ullis alijs medijs, sed ex fide amplectente Christi Mediatoris unici meritum sibi que applicante, Quæ fides non est actus subitus aut momentaneus, sed subinde continuatur & sumit incrementa ex imperfecta in perfectiorem.

Hujus propositionis plenam declarationem & demonstrationem deinceps traditurus, rationem hoc loco unicam vice omnium subjungit ab autoritate scripturæ Propheticae desumptam: *Iustus fide vivet.* Quæ sententia antithesin continens explicatur Galat. 3. v. 11. & 12. Si fide, non ex Lege, neque ex operibus. Ostendit igitur, se de tali justitia loqui, quæ in Evangelio revelatur & consistit in fide sine operibus.

Thesis I.

T H E S I S I.

Evangelij neminem pudere debet nec ministrum quoad prædicationem, nec quemvis Christianum quo ad liberam confessionem Matth. 10. Ioh. 5. Ex quo intelligitur, quem religionis suæ pudet eum vel in conscientia de errore convictum esse, vel metu veritatem dissimulare, & gloriam hominum magis diligere, quàm gloriam Dei Ioh. 12.

II.

De efficacia verbi Dei scripti vel prædicati: Est enim $\delta\upsilon\nu\alpha\mu\iota\varsigma$ $\delta\epsilon\theta$, hoc est, ea res per quam Deus potenter operatur in cordibus salutē Heb. 4. v. 12. Esa. 55. v. 10. Rom. 10. v. 17.

III.

Utrumq; extremorum hic cavendum, tum eorum, qui hanc efficaciam verbo adimunt, quod suencfeldius fecit, tum eorum, qui hanc $\delta\upsilon\nu\alpha\mu\iota\varsigma$ non soli doctrinæ Evangelij, sed insuper Enthusiasmis, vel traditionibus humanis, vel cultibus electitijs ascribunt.

IV.

Promissio Evangelij est universalis: Evangelium est potentia Dei ad salutē omni credenti.

V.

Discrimen verò est in dictis, quæ de promissione gratiæ & vitæ æternæ verbo Evangelij patefacta loquuntur: Alia de ejus oblatione, alia de collatione agunt.

VI.

Offertur gratia Dei in Evangelio omnibus omninò hominibus nemine præterito vel excepto, idq; voluntate Dei seria, juramento confirmata Ezech. 18. & media salutis preparantur omnibus, Christo satisfaciente pro peccatis totius mundi, non tantum sufficientia, sed etiam efficacia. Et hæc promissiones de Dei erga genus humanum affectione loquentes, sunt Universales indeterminatæ. 2. Pet. 3. v. 9. Ezech. 18. & 33. Vult enim Deus omnes homines credere in filium, & salvari. 1. Tim. 2. v. 4.

VII.

Confertur gratia Dei solis in Christum credentibus, qui soli actu justificantur, & si in vera fide ad finem perseverarint, glorificantur. Rom. 8. Et hæc dicta, quæ loquuntur de Voluntate Dei ordinata ad media salutis sunt universalis, limitata determinatione credentium, ut hoc loco Evangelium est potentia Dei ad salutem Omni credenti Ioh. 3.

VIII.

Sicut Evangelium credentibus est potentia Dei ad salutem, ita incredulis fit odor mortis ad mortem, non sua culpa, sed eorum, qui audiunt, qui

sunt vel manifesti contemptores & Epicurei vel offenduntur hoc genere doctrinae, idq; commentis pravarum opinionum corrumpunt vel rapiuntur in furorem ac fiunt ejus hostes & persecutores 2. Cor. 2. vers. 15, 16.

IX.

Diligenter consideranda discrimina Legis & Evangelij, siquidem his confusis doctrinam de vera justitia hominis coram Deo depravari necesse est, quod in Papatu factum videmus.

X.

Differunt autem notitia; Lex est natura quodammodo nota Rom. 1. vers. 19. & 2. vers. 15. Evangelium est mysterium temporibus aeternis tacitum, nunc autem revelatum, Rom. 16. vers. 25, Colos. 1.

XI.

Ad haec Evangelium hoc textu Pauli appellatur Evangelium Christi, quia de ejus persona officio & beneficijs concionatur: Lex vero doctrinam de peccatis & bonis operibus tradit, Hoc fac & vives, Luc. 10.

XII.

Evangelium est potentia ad salutem, Rom. 1. 1. Cor. 1. vers. 24. Lex quia est infirmata per carnem, non potest quenquam hominum, quales nunc sunt justificare, Rom. 8, aut vivificare, Gal. 3. vers. 21.

XIII.

Evangelium requirit fidem in Christum, Rom. 1. Lex opera & integræ naturæ conformitatem, Rom. 4. vers. 4, Gal. 3. vers. 12.

XIV.

Lex promittit vitam aeternam cum conditione perfectæ impletionis Luc. 10. Galat. 3. Levit. 17. Evangelium promittit eandem vitam gratis per & propter Christum credentibus in eum, Romanor. 3. & 6. Ephes. 2.

XV.

Utraque doctrina versatur circa peccatum, sed diversimodè: Lex ostendit, arguit, accusat & damnat peccatum: Rom. 3. Per legem agnitio peccati & Rom. 7. vers. 7. Peccatum non cognovi nisi per Legem. Evangelium vero remittit, tegit & non imputat peccatum, monstrando Christum tollentem peccatum mundi, Iob. 1. & 3. Rom. 4.

XVI.

Lex est ministerium mortis & damnationis, 2. Cor. 3. vers. 7, 9. facit totum mundum reum Deo, Rom. 3. vers. 19. Operatur iram Rom. 4. ver. 15. Concludit omnes sub peccato & subicit maledicto Gal. 3. vers. 10, 22. Evangelium est ministerium salutis Rom. 1. Spiritus & justitiæ 2. Cor. 3. vers. 8, 10. Verbum reconciliationis, 2. Cor. 5. vers. 20. liberationis & pacis Esa. 61. vers. 1, Luc. 4. vers. 18.

Lex

XVII.

Lex proponenda est securis & hypocritis 1. Timoth. 1. Evangelium afflictis, contritis corde Esa. 61.

XVIII.

Lex monstrat, quæ bona opera Deo placeant, in quibus ambulare debeant renati Ephes. 2. v. 11. Evangelium docet, quomodo hæc opera fieri possint, videlicet ex Spiritu sancto, qui per id datur Gal. 3. & docet quomodo obedientia nostra inchoata, quantumvis imperfecta, placeat Deo propter Christum.

XIX.

Hinc manifestum est, si concionem pœnitentiæ intelligas talem, quæ arguit, accusat & damnat peccatum, Evangelium propriè & secundum scripturæ normam loquendo, non rectè dici prædicationem pœnitentiæ, planè enim transformaretur in Legem. Et libro Concordiæ rectè hæc metamorphosis Evangelij in concionem Legis damnatur.

XX.

Si verò accipias vocabulum pœnitentiæ de tali pœnitentiæ, cujus præcipua pars est fides in Christum, quæ pœnitentiæ sola est salutare illud remedium effugiendi iram Dei, & constat agnitione & odio peccati, & agnitione ac amore Christi, fide apprehensi, & habet promissionem remissionis peccatorum & vitæ æternæ, sicut ea sæpè usurpatur Matth. 9. 2. Pet. 3. Ezech. 18. Patet rectè & verè quidem dici posse secundū quid, quòd Evangelium sit concio pœnitentiæ respectu fidei, hoc est, monstrans omnibus, peccata ex Lege agnoscentibus, Christum fide apprehendendum: Sed tamen minus propriè Evangelium hac phrasi definiri; Cum propriè loquendo, Evangelium sit promissio gratiæ de Christo.

XXI.

Idem esse Evangelium omnibus seculis, & eandem justiciæ & vitæ consequendæ rationem fuisse patribus Veteris Testamenti, ostendit Apostolus, cum doctrinam de Iustitia fidei (de qua infra plenius dicendum erit) Prophetæ Habacuc testimonio confirmat, Iustus fide sua vivet Act. 10. & 15. Gen. 15. Rom. 4.

XXII.

Patet quoque ex hoc loco, alienæ fidei beneficio neminem salvari, ac proinde parvulos, etsi, dum in utero matris sunt, vel in lucem editi, nondum sunt renati ex aqua & Spiritu, fide destituuntur, Sunt enim caro ex carne Iohan. tertio capite, & natura filia iræ Ephes. secundo.

(De

(De casu necessitatis in quo extraordinaria actione Deus ulitur, nunc non loquimur) tamen in baptismo vera fide donari, & propria sua fide placere Deo, justificari & vivere. Quae fides non ideo infirma dicenda est, quia non exerit se externis operibus charitatis, sed potius quia non turbatur externis impedimentis, firmissima est. Rationis enim usus quo infantes destituuntur non adjuvat, sed impedit veram fidem.

QUARTA PARS CAPITIS,

Revelatur enim ira Dei de caelo, &c.

Orditur Apostolus principalis disputationis partem primam ἀνακαταστάσιν: Adimitur autem primò gloria justitiæ gentibus, quibus lex natura nota erat, tum Iudæis quibus Lex Lei erat tradita.

Propositio hujus Partis est: Gentes habentes notitiam Legis naturæ non sunt justæ coram Deo nec illi placent: Hanc sic effert Apostolus ver. 13. Revelatur ira Dei de caelo super omnem ἀσέβειαν & ἀδικίαν hominum: Omnes enim Ethnicorum actiones non tantum notoriè impias & sceleratas, sed etiam superstitiones & electitios cultus Dei, & in genere omnia peccata primæ & secundæ tabule his appellationibus complectitur. Summa argumenti est hæc: Omnes Gentes summa impietate & injustitia sunt pollutæ: Ergo non sunt justæ coram Deo.

Probatur antecedens septem argumentis:

I.

Quia veritatem Dei id est, veras notitias de essentia & voluntate Dei in mentibus reliquas detinent in injustitia, hoc est, opprimunt & funditus extinguere conantur impietate sua. Superesse autem quasdam de Deo notitias in mentibus hominū dicitur v. 19. τὸ γνωστὸν γὰρ τῷ Θεῷ, hoc est, id quod de Deo cognosci potest, illis est revelatum divinitus, ex visibilibus enim creaturæ operibus invisibilem Dei potentiam & sapientiam agnoverunt: Additur conclusio: vers. 20. Cum igitur contra conscientiam & principia natura nota agant, sunt ἀναπολόγητοι.

II.

Secundum argumentum ad ἀσέβειαν & ἀδικίαν gentium probandum est, vers. 21. Quia Deum agnitum non ut Deum glorificaverunt, nec ipsi gratias egerunt. Accusatur hac phrasi profanus Epicureismus gentium & contemptus Dei, referentium omnia Dei opera & beneficia non ad Deum, sed ad causas secundas, vel ficticia sua numina. Tertium

III.

Tertium argumentum vers. 21. Qui cogitationibus suis indulgent & pro arbitrio comminiscuntur varios modos colendi Deum, hi non possunt ipsi placere aut justitiæ laudem sibi vindicare: Id fecere gentes: Antecedens amplificatur illustribus verbis: Indulserunt gentes διαλογισμοῖς ratiocinationibus de Deo, summo bono, justitiæ etc. quæ disputationes quamquam speciē habebant sapientiæ, tamen revera sapientissimi quiq; stulti facti sunt in his cogitationibus, & cor eorum insipiens obtenebratum est, cumq; vellent dici σοφοὶ & φιλόσοφοι facti sunt μῶροι vers. 22.

IV.

Quartum argumentum vers. 23. Gentium notoria impietas ex eo elucet, quod gloriam incorruptibilis Dei mutarunt in similitudinem hominis corruptibilis, volucrum, quadrupedum, serpentium. Poterat autem ratio ipsa eos admonuisse, Deum his non esse similem. Accusatur hoc argumento licentia gentium in effingendis Dei imaginibus, & idolis varijs & putidis comminiscendis ut vers. 23, ipse Apostolus innuit.

V.

Quintum argumentum est vers. 25. Gentium impietas conspici potest in cultu Dei. Veritatem enim Dei seu verum Dei cultum mutaverunt in mendacium, id est, falsum & supposititium, colendo nimirum creaturas παρὰ τὸν κτίσαντα, id est, pro creatore vel præter & juxta creatorem. Accusatur hoc argumento externa gentium idolomania in sacrificijs, hecatombis, victimis humanis &c.

VI.

Sextum argumentum probans gentium impietatem & ἀδικίαν est vers. 24. & 26. 27. Gentes indulserunt fœdissimis libidinibus cum ratione & natura pugnantibus, quibus Sodomitico furore viri in viros, fœminæ in fœminas exarserunt: Atq; ita ignominia notarunt propria corpora: Ergo à veræ justitiæ laude fuerunt alienissimæ. Dicit autem has gentium libidines fuisse sprete numinis pœnas & turpissimæ idolatriæ mercedem.

VII.

Septimum argumentum proponitur, vers. 28. 29. 30. 31. Sicut gentes reprobarunt Dei agnitionem. Sic Deus eas tradidit in reprobam mentem, ut facerent, quæ non conveniunt: Enumerantur autem longa serie peccata Ethnicorum adversus secundam tabulam Decalogi, non tantum externa, quæ ipsi Ethnici quoq; ceu ἀδικήματα ἄσινιabant, sed etiam interna, quæ mentis atque animi motu designantur, ut odia, immisericordia. Talia autem qui perpetrant justitiæ laude se venditare nequeunt.

B

CON

CONCLUSIO.

Accusationē hanc concludit Apostolus vers. 32. Sciunt igitur gentes iustitiam Dei, hoc est, ex naturali luce & notitia honestarum & turpium agnoscunt quodammodo quæ iusta sunt: & simul convicti sunt conscientia testimonio, quod qui talia ante enumerata agunt, digni sunt morte, nihilominus eadē vel faciunt ipsi, vel facientibus consentiunt eaq; in Republ. tolerant & excusant: Qua voce summus peccatorum gradus notatur: Gravius enim est peccata approbare, quam peccare. Quin etiam sapientissimos Legislatōres & Philosophos hac sententia perstringit Apostolus. Plato enim in sua Republ. uxorum communionem admittit. Etsi igitur sapientiores non perinde polluuntur, ut ceteri, tamē cum & ipsi peccatores sint, insuper aliorum peccatorum rei fiunt. Manifestissimum igitur hinc est, gentes coram Deo iustas esse aut dici non posse.

T H E S E S.

I.

Hoc textu Apostolico proponitur doctrina de Lege naturæ seu notitijs naturalibus, reliquis in mente hominis, de Deo & rebus divinis, deq; discrimine honestorum & turpium, & de his quæ ex notitijs istis & consideratione ordinis atq; eventū in natura bona consequentia eliciuntur.

II.

Etsi quidam Philosophorum affirmant, mentem hominis similem esse rasæ tabulæ, in qua nihil sit scriptum, possint autem inscribi omnia: Tamen doctrina Ecclesiæ & experientia ipsa cōtra docent, superesse aliquas in mentibus humanis notitias, ex ipsa natura haustas, ac proinde omnibus hominibus notas. Hoc docet Paulus hoc capite vers. 19. & Rom. 2. vers. 15. Gentes habent opus Legis scriptum in cordibus.

III.

Quod enim de impijs dicitur Psal. 10. Omnes cogitationes impij sunt: Non est Deus: & Psal. 14. Dixit insipiens in corde suo, non est Deus: Id non de habitu naturæ, sed de affectu malitiæ eorum est intelligendum: Etsi enim veras notitias de Deo detinent in injustitia, ut Paulus loquitur, easq; funditus evellere animis volunt, tamen conscientia propria testimonio erroris & impietatis convincuntur. Rom. 2. vers. 15.

IV.

Homo quidem in prima creatione creatus est à Deo in iustitia et sanctitate vera, congruente cum Lege Dei, & luxit mens ejus excellenti sapientia.

scientia & cognitione essentia & voluntatis Dei & rerum creaturarum: Sed per peccatum originis horrenda tenebrae mentes humanas occuparunt adeoque excecarunt, ut vix umbra aliqua notitiarum homini relicta sit, quae tamen ipsa ad veri Dei agnitionem & veram fidem accendendam nihil facit.

V.

Est autem notitia juris naturae ex duplici orta principio: Partim enim mentibus hominum natura insita est ut κοινὰ ἐννοια: Partim rationis usu ex rerum creaturarum contemplatione acquisita: Vtrumque principium dicitur in textu Apostoli, patefactio divina. ver. 19.

VI.

Præcis generis ea sunt, ἀξιόματα quorum documenta in plerisque disciplinis obvia sunt, ut natura notum est, effectum non esse sine aliqua causa, totum esse majus sua parte, Plus uno non esse verum, de quolibet veram esse affirmationem vel negationem &c. Ita φύσις mens humana habet notitiam numerorum, σοφία in cordibus, discrimen honestorum & turpium &c.

VII.

Posterioris generis sunt ea, quae ex libro naturae petita per bonam consequentiam, testimonium de Deo conditore dicunt. Impossibile est enim, ut moles tanta tam exquisito ornatu cultuque praedita extiterit casu: Et ipsa causarum connexio & progressus tandem monstrat causam primam: Adhuc ordo in motu corporum caelestium, in propagatione specierum, in re-
ctè factorum præmijs, & scelerum pœnis, in prædictionibus futurorum & in rerum omnium finibus, testatur esse Deum qui haec omnia creavit & divina sapientia gubernat.

VIII.

Quia vero Paulus hoc loco ait γινώσκοντες Deum manifestatum gentibus, probe discernenda est notitia naturalis de Deo ejusque operibus ab ijs capitibus, quae solius fidei Christianae objecta sunt, ut de Sacrosancta Trinitate, de Christo redemptore generis humani, omniaque Evangelij mysteria.

IX.

Haec enim non ex principijs natura notis, sed ex sola patefactio-
ne divinae vocis petenda sunt: Romanor. 16. Coloss. 1. Evangelium
B 2 est

est *mysterium absconditum*: Matth. 11. Nemo novit Patrem nisi filius & cui voluerit filius revelare Matth. 16. Caro & sanguis non revelavit tibi.

X.

Hoc igitur Paulus vocat *γνωσιν θεου* v. 19. *αλιθειαν θεου*, v. 13. & *δικαιοσυνην θεου* v. 32. quod videlicet mens humana testimonio conscientie & consideratione nature convicta, agnoscit & fatetur esse Deum, & quidem unum, intelligentem, omnipotentem, aeternum, bonum, justum, qui sit colendus ab homine, & quidem pura mente, & sit vindex scelerum, & remunerator benefactorum Act. 14. v. 17. Deus non reliquit se *αμειστος*.

XI.

De secunda tabulae Decalogi operibus inquit Apostolus Rom. 2. v. 14. Quod gentes naturaliter ea, quae legis sunt, faciant, imbuta notitia naturali de discrimine honestorum & turpium, & scientes regulam: Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.

XII.

Notandus autem est simul principiorum naturalium usus & abusus: Verus eorum usus est, quod dicunt testimonium de Deo & providentia, quod discernunt hominem à brutis, & sunt fontes legum justitiae & ordinis in societate humana, & serviunt gubernationi externae locomotivae & honestae disciplinae.

XIII.

Per accidens habent etiam hunc usum notitiae naturales, quod gentibus adimant omnem justitiae & perfectionis laudem, & excusationis coram Deo materiam, cum propria impiorum conscientia illis dictitet, Deum bonum, justum & sanctum omnis turpitudinis & *αδικιας* hostem, ultorem & vindicem esse.

XIV.

Abusus noticiarum naturalium est, quando eis tribuitur aliqua vis in regeneratione hominis & accendenda fide: Tum si quis fingat homines ante diluvium vixisse secundum rectae rationis dictamen, & sic salvatos esse, ut Scholasticorum quidam sensere: Nec dissimilis insania fuit Zuinglii, qui Ethnicos inculpatè coram mundo secundum rectam rationem viventes, sine Christo salvatos finxit. Vide & Erasmus in praefat. Tuscul. quaest.

XV.

Ut hi errores caveantur, doctrinae de noticijs naturalibus haec addenda est limitatio: Superesse quidem aliquas ejusmodi noticias in mente, & colligi plures posse ex opere creationis: sed tamen eas esse admodum imperfectas, cum de praecipuis Dei mysterijs & vera ratione consequendae justitiae coram Deo, deq; Christo mediatore unico nihil sciant, & insuper obscuras

sturas esse, quæ non plenè & certò de Deo ejusq; cultu docere homines possunt. Vnde Athenienses Actor. 17. serviunt ignoto Deo.

XVI.

Assensio quoq; admodum languida & effectus earundem debilis est, quandoquidem corda peccato originis penitus sunt depravata, & iudicium rectæ rationis impetu affectuum, potentia ac insidijs Diaboli, pravis exemplis aliorum & spe impunitatis temerè concepta, multis modis turbatur, ac sæpè plenè evertitur, sicut Apostolus ipse prolatis gentilium peccatis ostendit hoc capite.

XVII.

Ex quo liquet id, quod Apostolus sibi probandum sumpsit in gubernatione locomotivæ & motuum omnium secundum rectæ rationis iudicium, adeoq; in ipsis notitijs naturalibus seu Lege naturæ iustitiam coram Deo querendam non esse. Et simul hac ratione tota doctrina Philosophorū de iusticia, ex fontibus juris naturæ petita, ut imperfecta & ad salvandos homines omninò inepta ab Apostolo rejicitur.

XVIII.

Etsi autem honesta gubernatio locomotivæ, secundum rectæ rationis dictamen & notitias naturales, non est iustitia nostra coram Deo: Tamè necessaria est & requiritur etiam à non renatis: Quia est δμοίωμα θεῶν, quod gentes agnoscunt & sequi tenentur, ut conscientia propria satisficiant, & ut conservetur societas humana, quæ violatione disciplina evertitur.

XIX.

Idcirco aliqui semper etiam inter Ethnicos fuerunt, qui singularibus & heroicis donis instructi, in disciplina externa præstanda fuerunt promptiores cæteris, et alieni ab insanis confusionibus vulgi, ut Aristoteles, Socrates, Plato, Lycurgus, Solon, Scipio, Cato &c. qui & reliquis exemplo fuerunt & virtutis præmia vel in hac vita sunt consecuti, vel post mortem mitigare damnationis sensu experientur.

XX.

Deniq; iudicium rationis rectæ sequendo vitari possunt horrenda flagitia, quæ enumerat Apostolus, & pœnæ, quæ atrocia scelera comitari solent. Hanc causam prolixè tractat hoc capite Paulus, ostendens, non tantum extremas Rerumpublicarum everSIONES & mutationes, & familiarū excisiones, quas etiam Ethnici ceu pœnas scelerum agnoverunt: Sed etiam ipsa gentium peccata enormia, fuisse Epicurei contemptus Dei & horrendæ idolatriæ pœnas.

XXI.

Ter enim inculcat hanc sententiam, dicens, gentes traditas esse à Deo in desiderijs cordium suorum ad immundiciem: v. 24. in passiones ignominie v. 26. in reprobum sensum, v. 28. quia contra principia recte rationis egerint, & Deum agnitum non recte glorificârint.

XXII.

Recte autem phrasis Apostoli figurata est intelligenda: Non enim Deus impulit Ethnicos ad peccandum occulta aliqua evagyeia flectens eorum animos & voluntates ad ejusmodi scelera patranda, quae v. 27. & sequent: enumerantur. Deus enim non est Diabolus, qui solus est mali culpae autor. Ioh. 3. v. 8. Sed est justus & bonus, qui neq; abscondita, neq; revelata voluntate, (haec enim non pugnant inter se) delectatur peccato. Psal. 5.

XXIII.

Sed phrasis Apostolica, qua Deus dicitur tradere in reprobam mentem, ut & aliae consimiles Propheticae & Apostolicae, quibus Deus dicitur impios indurare & excacare, intelligendae sunt: Primo de desertione divina, qua Deus gratiam suam subtrahens, relinquit impios in tenebris.

XXIV.

Secundò de eventu per accidens, quod oblato verbo, corda sibi relicta, & petulanter agnitae veritati repugnantia indurantur, ut Pharisei visis Christi miraculis, excacantur, discipuli eisdem visis, convertuntur & illuminantur.

XXV.

Deniq; Deus dicitur tradere in reprobam mentem, cum justo suo iudicio impios Satanae tanquam carnifici ac ministro suo relinquit excacandos, sicut 2. Cor. 4. Deus hujus seculi excacavit mentes infidelium.

XXVI.

Quatenus igitur traditio in reprobam mentem poena est praecedentium scelerum, reducitur ad normam justitiae divinae, & Deo tribuitur, quatenus est peccatum & culpa, Diabolo & propriae hominum voluntati in solidum est tribuenda.

XXVII.

Ideo eadem actio excacandi & tradendi in passiones ignominiae, tribuitur Diabolo 2. Cor. 4. & hominibus Ephes. 4. v. 19. Gentes ἀπληγνότες semetipsas tradiderunt impudicitiae, in operationem immunditiae omnis, in avaritiam.

Questio-

Quaestiones.

I.

An imagines sacras pingere aut sculpere liceat v. 23. ?

Respondeo : Quae Dei essentiam præter & contra verbum (Deut. 4.) depictam ostendunt, aut rerum fictarum typos oculis subjiciunt, aut idolatriæ deserviunt, & intuentibus scandalum dare possunt : Ejusmodi pingendæ non sunt, & si pictæ fuerint auctoritate magistratus, sunt abolendæ : Quæ verò hujus generis non sunt, ea immeritò amoveantur ab hypocritis, qui dum majestatem & gloriam Christo Salvatori, qua homo est, debitam blasphemant, Sacramenta novi Testamenti potissimâ substantiæ parte evacuant, Sanguinẽ Christi pro omnibus hominibus effusum, pedibus conculcant, ut videantur Zelotæ, bellum cum imaginibus organis Musicis & altaribus suscipiunt, & fanatico spiritu Carolstadij se agitari publice ostendunt.

II.

An omnia peccata paria sint v. 28. ?

Respondeo : Ratione judicij divini secundum legem, quæ maledictionem omnibus mandatorum violatoribus denunciât, pariter omne peccatum est *ἴσχυρα*, & sententiæ Legis subiectum. Ratione verò causarum & circumstantiarum certum est, gradus esse, ut peccatorum ita & pœnarum, ut ex hoc loco Apostoli videre est & Matth. 11. Luc. 10.

III.

An alieni peccati reatus contrahi possit v. 32. ?

Respondeo : Imò : Paulus hoc textu inquit, digni morte sunt non tantum qui talia agunt, sed qui agentibus consentiunt. Ezech. 33, Matth. 18.

Soli Deo gloria.

AB 22 841 (1)

ULB Halle 3
002 043 793

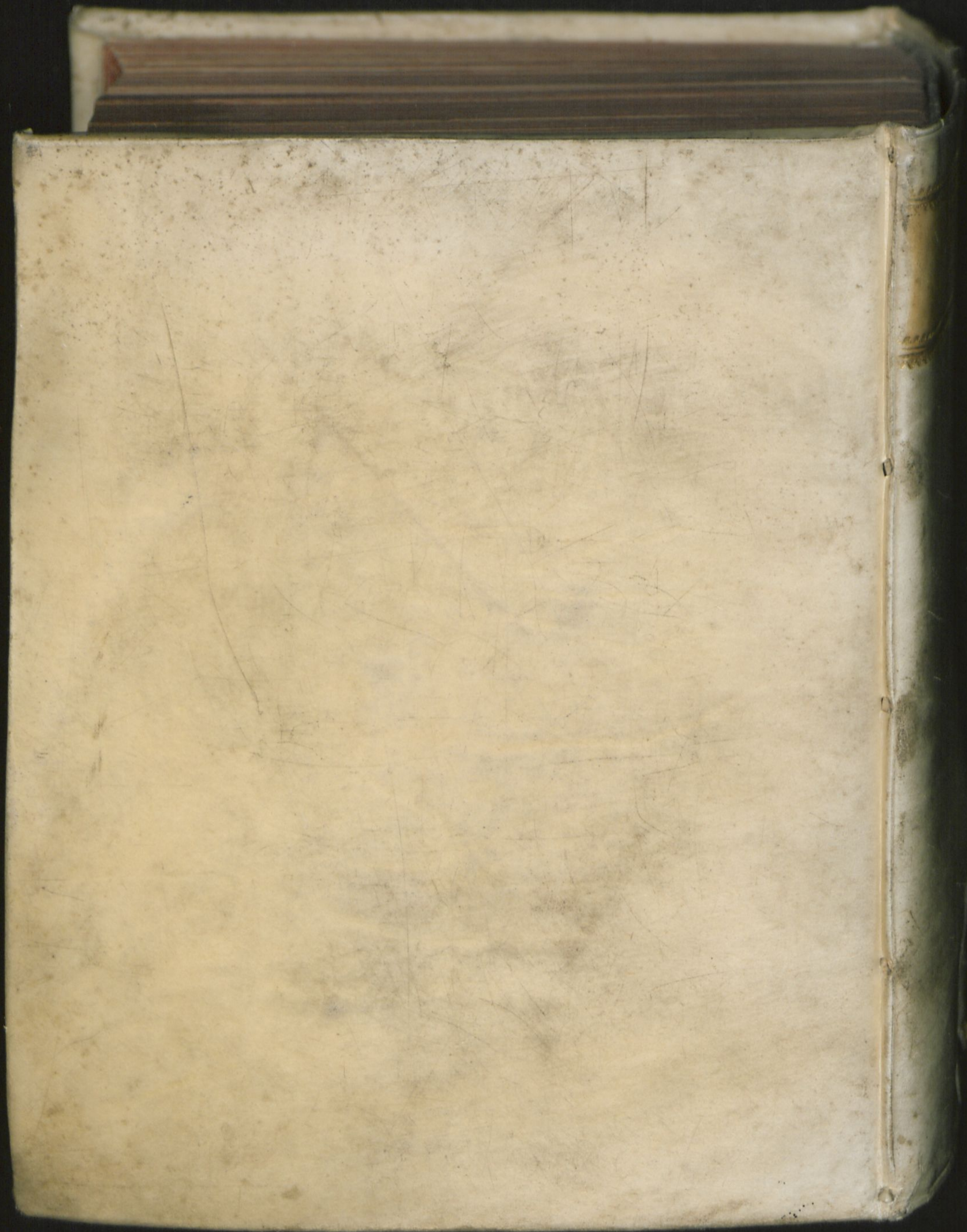

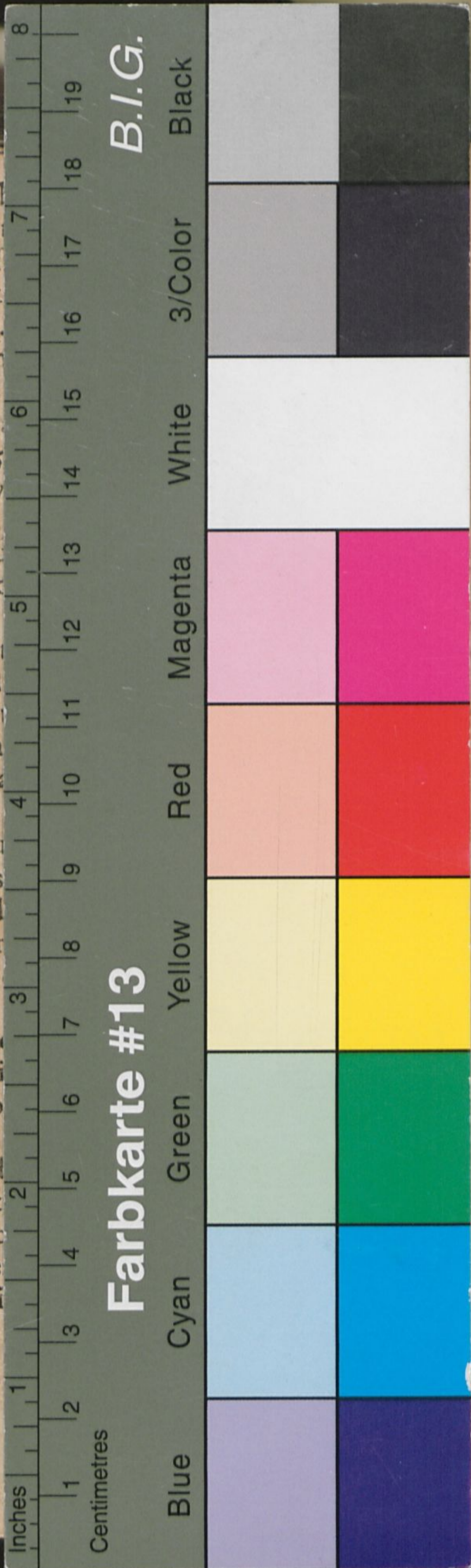
Sb.

W19

Hilf.

1712

DISPUTATIO SECUNDA,
EX EPISTOLA
PAULI AD ROMANOS CON-
tinens ἀνάλυσιν tertiae & quartae partis
capitis primi:

*Cujus positiones divina adjuvan-
te gratia*

PRÆSIDE DAVIDE RVN-
GIO, S. THEOLOGICÆ DOCTORE
& Professore, in privato disputationum
Theologicarum collegio de-
fendet,

*M. Zacharias Sommerus
Fridebergensis Silesius.*

Die 3. Januarij Anno 1596. hora septima matutina.

WITEBERGÆ,
Typis M. Georgij Mullerj, Anno 1596.

